

اتحادیه صادرکنندگان فرآورده های
نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش، همگنی معاملات خوراک پالایشگاهی

هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۲۸۱۸

تاریخ انتشار: اردیبهشت ۱۴۰۵

فهرست

- ۱ مقدمه
- ۱ ۱. ميعانات گازي
- ۱ ۲. وکيوم باتوم
- ۳ ۳. روغن پایه
- ۳ ۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول
- ۴ ۳-۲. روغن پایه؛ نفت بهران
- ۵ ۳-۳. روغن پایه؛ نفت پارس
- ۷ ۴. اسلاک واکس
- ۷ ۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول
- ۷ ۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران
- ۹ ۴-۱-۲. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان
- ۱۰ ۴-۲. اسلاک واکس؛ نفت پارس
- ۱۱ ۴-۳. پارافين واکس؛ نفت سپاهان
- ۱۲ جمع‌بندی

مقدمه

این گزارش با هدف تحلیل وضعیت بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی و ارزیابی کارایی سازوکار عرضه در بورس‌های کالایی کشور، به بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک واکس/پارافین واکس در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ می‌پردازد. تمرکز اصلی گزارش بر سنجش توازن عرضه و تقاضا، میزان تمرکز تولید و عرضه، و پیامدهای آن بر رفتار قیمتی بازار در بستر بورس انرژی و بورس کالای ایران است. یافته‌های این گزارش می‌تواند از منظر سیاست‌گذاری بازار انرژی و پالایش، به‌عنوان شاخصی از میزان کفایت عرضه، شدت فشار تقاضا و اثربخشی مکانیسم کشف قیمت مورد استفاده قرار گیرد. بررسی هم‌زمان حجم معاملات و شدت رقابت قیمتی، این امکان را فراهم می‌سازد تا رابطه میان محدودیت‌های سمت عرضه، ساختار بازار و نوسانات قیمت‌ها به‌صورت دقیق‌تری تحلیل شود. در همین راستا، نتایج ارائه‌شده می‌تواند مبنایی برای بازنگری در سیاست‌های تنظیم بازار، برنامه‌ریزی عرضه هفتگی و ارزیابی آثار تمرکز عرضه بر پایداری بازار خوراک پالایشگاهی در کوتاه‌مدت باشد.

۱. میعانات گازی

در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵، عرضه میعانات گازی تولیدی شرکت پالایش گاز خانگیران در بورس انرژی ایران، توسط شرکت ملی نفت ایران به‌عنوان عرضه‌کننده انجام شد. در همین راستا، در تاریخ ۱۴۰۵/۰۲/۲۹ مقدار ۷,۰۱۸ تن از این محصول با قیمت پایه ۱۰۶,۰۰۰,۰۰۰ ریال به ازای هر تن عرضه گردید. با این حال، به دلیل عدم ثبت تقاضا برای این محموله، معامله‌ای صورت نگرفت و در نتیجه، ارزیابی شاخص‌هایی نظیر میانگین قیمت معامله و میزان رقابت قیمتی برای این نوبت عرضه موضوعیت ندارد.

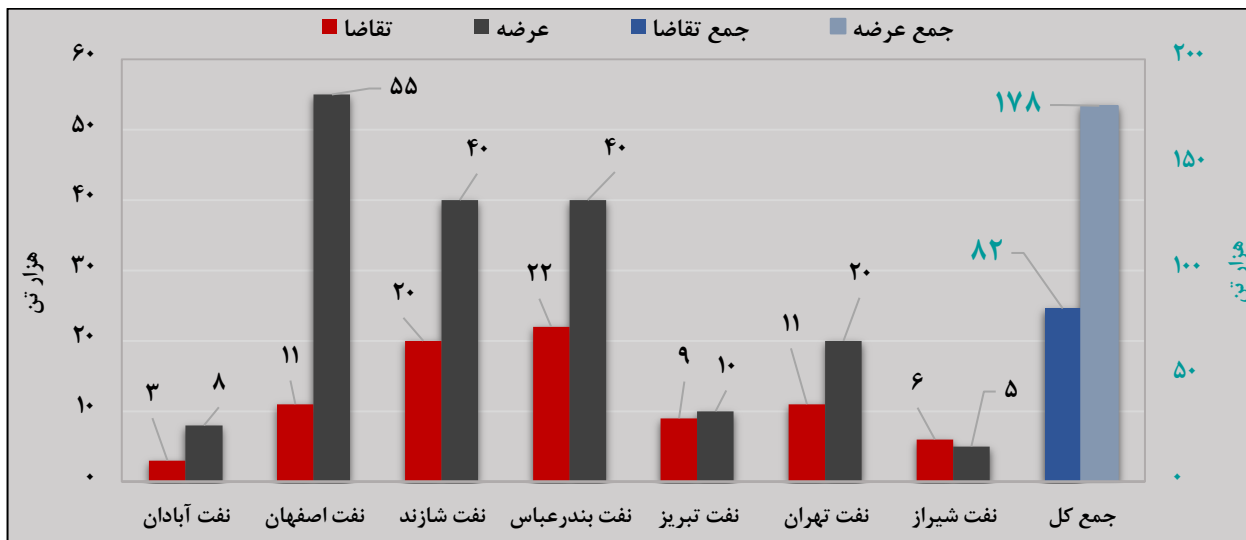
۲. وکیوم باتوم

وکیوم باتوم در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۵ توسط هفت پالایشگاه شامل پالایش نفت آبادان، پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند، پالایش نفت بندرعباس، پالایش نفت تبریز، پالایش نفت تهران و پالایش نفت شیراز در بورس کالای ایران عرضه شد. شکل زیر حجم عرضه و تقاضای این محصول را در بازه مذکور نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، در هفته مورد بررسی بیشترین تقاضای ثبت‌شده در بورس کالای ایران مربوط به وکیوم باتوم تولیدی دو پالایشگاه نفت بندرعباس و نفت امام خمینی (ره) شازند بوده است؛ به‌طوری‌که تقاضا برای محصول پالایش نفت بندرعباس به حدود ۲۲ هزار تن و برای پالایش نفت امام خمینی (ره) شازند به حدود ۲۰ هزار تن رسیده است. از منظر عرضه نیز در همین بازه زمانی، پالایش نفت اصفهان با عرضه حدود ۵۵ هزار تن بیشترین حجم عرضه وکیوم باتوم را به خود اختصاص داده و پس از آن پالایشگاه‌های نفت امام خمینی (ره) شازند و نفت بندرعباس هر یک با عرضه حدود ۴۰ هزار تن در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند. در مقابل، پالایش نفت شیراز با عرضه حدود ۵ هزار تن کمترین حجم عرضه این محصول را در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده ثبت کرده است.

مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که در اغلب عرضه‌ها طی هفته مورد بررسی، بازار با مازاد عرضه مواجه بوده و تنها در عرضه وکیوم باتوم پالایش نفت شیراز وضعیت کسری عرضه مشاهده می‌شود. همچنین بررسی فاصله میان عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که بیشترین شکاف در عرضه وکیوم باتوم پالایش نفت اصفهان رخ داده است؛ به‌طوری‌که در این

عرضه حدود ۴۴ هزار تن مازاد عرضه نسبت به تقاضا به ثبت رسیده که بالاترین اختلاف میان عرضه و تقاضا در میان پالایشگاه‌های عرضه‌کننده در این بازه محسوب می‌شود.

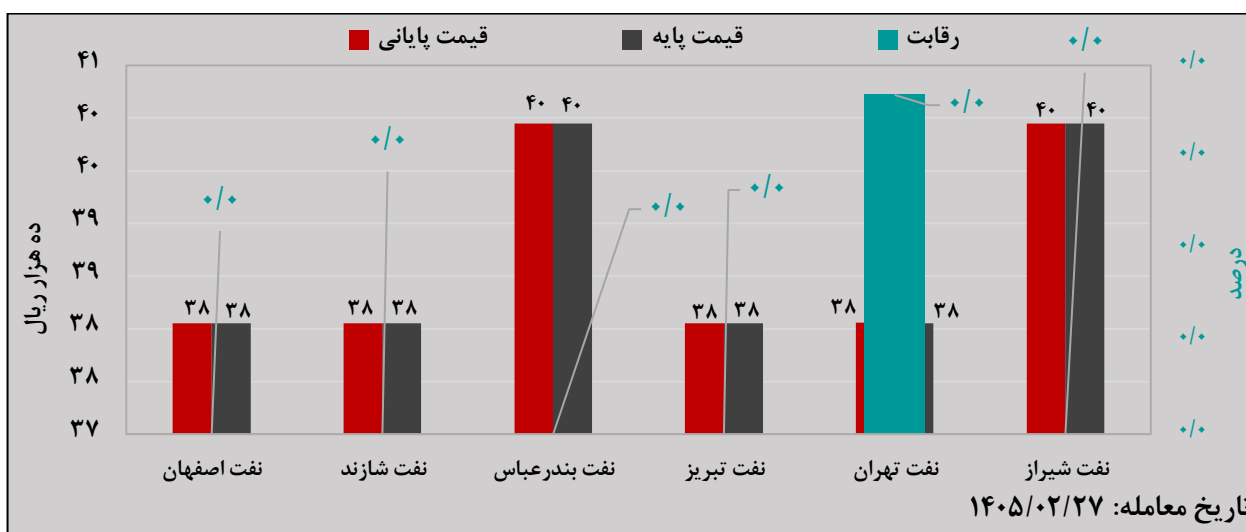
شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

در کنار نگاه به عملکرد تفکیکی برای هر هفت پالایشگاه، نگاه به مجموع عرضه و تقاضای این پالایشگاه‌ها نشان می‌دهد که عرضه وکیوم باتوم پالایشگاهی ۹۶ هزار تن بیشتر از تقاضای ثبت‌شده برای این محصول در بورس کالای ایران در هفته یادشده بوده است. همچنین، علاوه بر بررسی وضعیت عرضه و تقاضای وکیوم باتوم در بورس کالا برای هفته پنجم اردیبهشت‌ماه، وضعیت رقابت بر سر قیمت پایانی در معاملات انجام‌شده در بورس کالا نیز در ادامه ارائه می‌شود. میزان رقابت قیمتی برای وکیوم باتوم معامله شده‌ی هفت شرکت یادشده در بورس کالا برای هفته پنجم اردیبهشت‌ماه در شکل زیر نمایش داده شده است.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی وکیوم باتوم به تفکیک تولیدکننده؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۲/۲۷

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

با توجه به شکل فوق، در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه معاملات و کیوم باتوم تولیدی هر هفت پالایشگاه بدون رقابت قیمتی و با نرخ پایه انجام شده است. این وضعیت، با توجه به مازاد عرضه مشاهده‌شده در اغلب پالایشگاه‌ها، نشان‌دهنده نبود فشار تقاضا در بازار و کیوم باتوم عرضه‌شده در بورس کالای ایران طی بازه مورد بررسی است.

در نهایت، جمع‌بندی این بررسی نشان می‌دهد که بازار و کیوم باتوم پالایشگاهی در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ در بورس کالای ایران در وضعیتی آرام و کم‌فشار از سمت تقاضا قرار داشته است؛ به‌طوری‌که مازاد عرضه در اغلب پالایشگاه‌ها، فاصله قابل توجه میان حجم عرضه و تقاضا و ثبت رقابت قیمتی صفر برای تمامی معاملات، همگی حاکی از آن است که بازار در این بازه زمانی با کمبود تقاضای مؤثر مواجه بوده و خریداران تمایلی به رقابت بر سر قیمت نداشته‌اند. در این میان، اگرچه عرضه پالایش نفت شیراز تنها مورد کسری عرضه را به ثبت رسانده، اما در مجموع، برآیند بازار نشان می‌دهد که توازن معاملات بیش از آنکه تحت تأثیر فشار تقاضا باشد، از وفور عرضه اثر پذیرفته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بازار و کیوم باتوم در هفته مورد بررسی، بازاری با غلبه سمت عرضه، نبود تنش قیمتی و انجام معاملات در حداقل سطح رقابت بوده است.

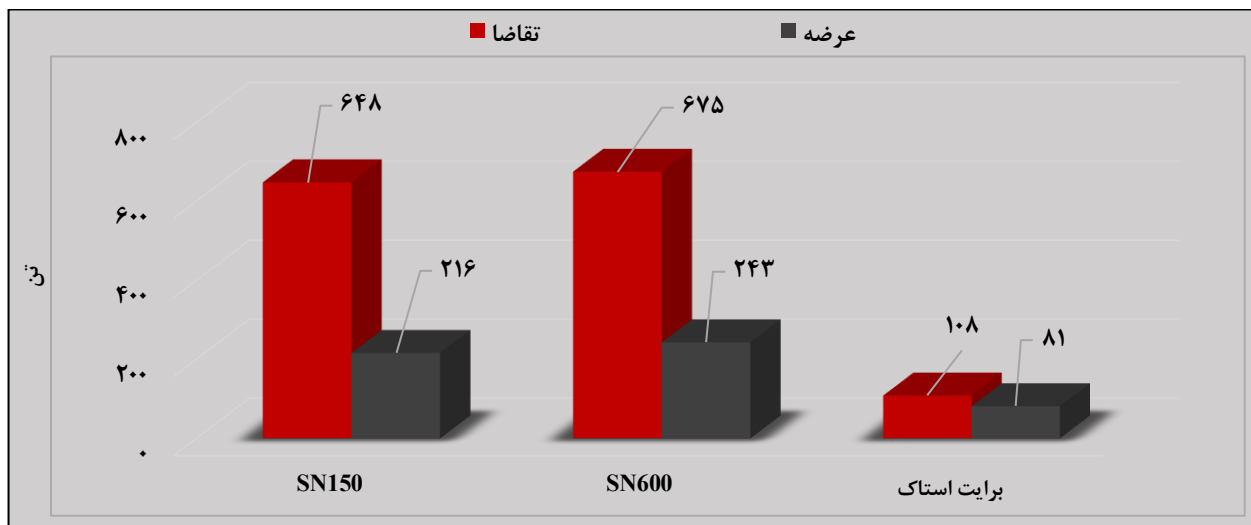
۳. روغن پایه

روغن پایه هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵ توسط سه تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران و آبادان)، نفت بهران و نفت پارس در بورس کالای ایران عرضه شد که در ادامه مروری بر عملکرد این تولیدکننده‌ها در هفته مذکور خواهیم داشت.

۳-۱. روغن پایه؛ نفت ایرانول

در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه مجموعه نفت ایرانول سه نوع روغن پایه، SN150 (نفت ایرانول آبادان)، SN600 و برایت استاک (نفت ایرانول تهران)، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. وضعیت عرضه و تقاضا روغن پایه‌های SN150، SN600 و برایت استاک شرکت نفت ایرانول برای هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵ در شکل زیر قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، برای روغن پایه SN150 نفت ایرانول آبادان و روغن پایه SN600 نفت ایرانول تهران، تقاضای ثبت‌شده در بورس کالا به ترتیب ۳ و ۲/۷ برابر عرضه انجام‌شده بوده است؛ که نشان از کسری عرضه قابل توجه در گریدهای یادشده دارد. همچنین، در هفته مذکور، برای روغن پایه برایت استاک این شرکت، حجم عرضه به میزان ۲۷ تن کمتر از حجم تقاضای ثبت شده برای آن بوده است.

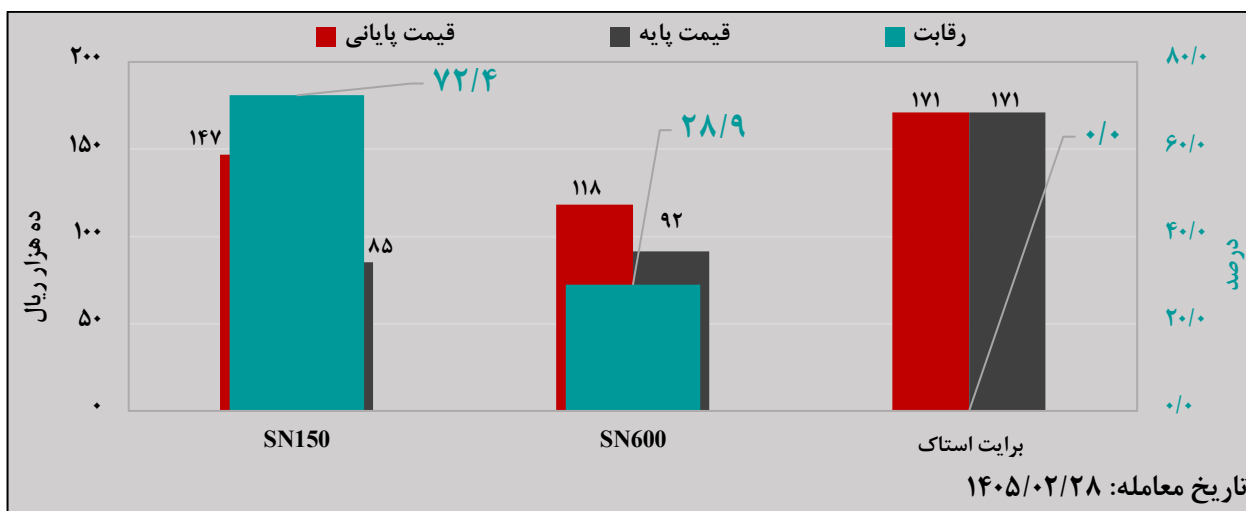
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران و آبادان)؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معامله و قیمت‌های پایه عرضه روغن پایه‌های شرکت مذکور نشان می‌دهد که در هفته پنجم اردیبهشت روغن پایه برای استاک با توجه به اختلاف جزئی میان حجم عرضه و تقاضا برای آن هیچ رقابت قیمتی را تجربه نکرده است. در مقابل برای روغن پایه SN150 و SN600 به ترتیب به میزان ۷۲/۴ و ۲۸/۹ درصد رقابت قیمتی در معاملات بورسی به ثبت رسیده است. شکل‌گیری این سطح از رقابت قیمتی برای دو گرید یادشده بیانگر وجود فشار تقاضا و تمایل بالاتر خریداران برای تأمین این محصولات در بازه زمانی مورد بررسی است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت ایرانول (تهران و آبادان)؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

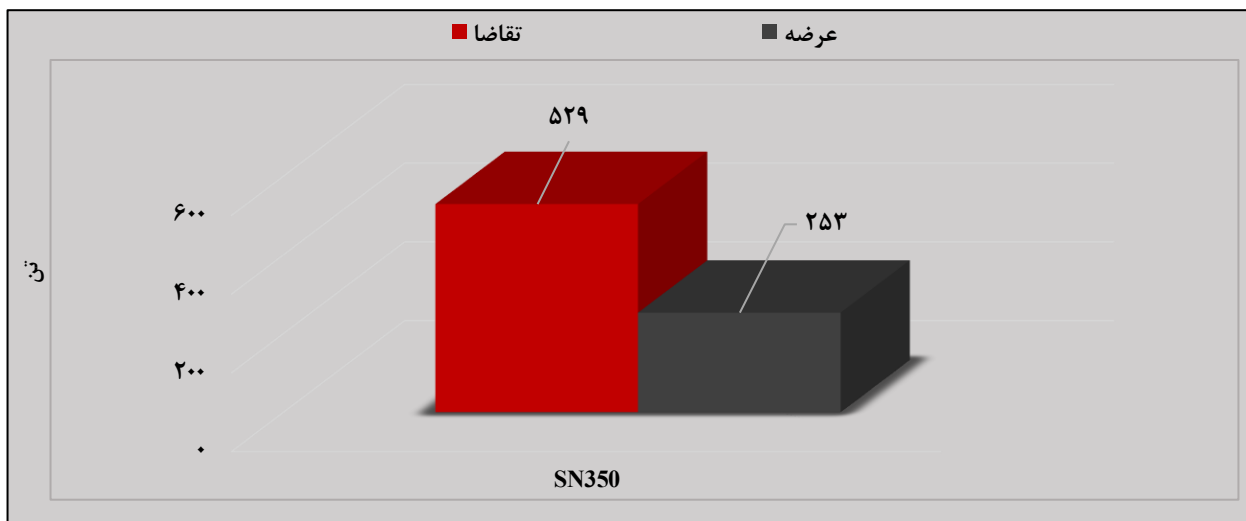
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۲. روغن پایه؛ نفت بهران

شرکت نفت بهران در هفته چهارم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ تنها روغن پایه SN350 را در بورس کالای ایران عرضه کرد که وضعیت عرضه و تقاضای آن در شکل زیر ارائه شده است. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که تقاضای ثبت‌شده

برای این محصول از حجم عرضه فراتر رفته و بازار این گرید با کسری عرضه مواجه بوده است؛ به گونه‌ای که حجم عرضه SN350 حدود ۲۷۶ تن کمتر از میزان تقاضای ثبت شده بوده و در نتیجه، نزدیک به ۴۸ درصد از تقاضای موجود در بورس کالا تأمین نشده است.

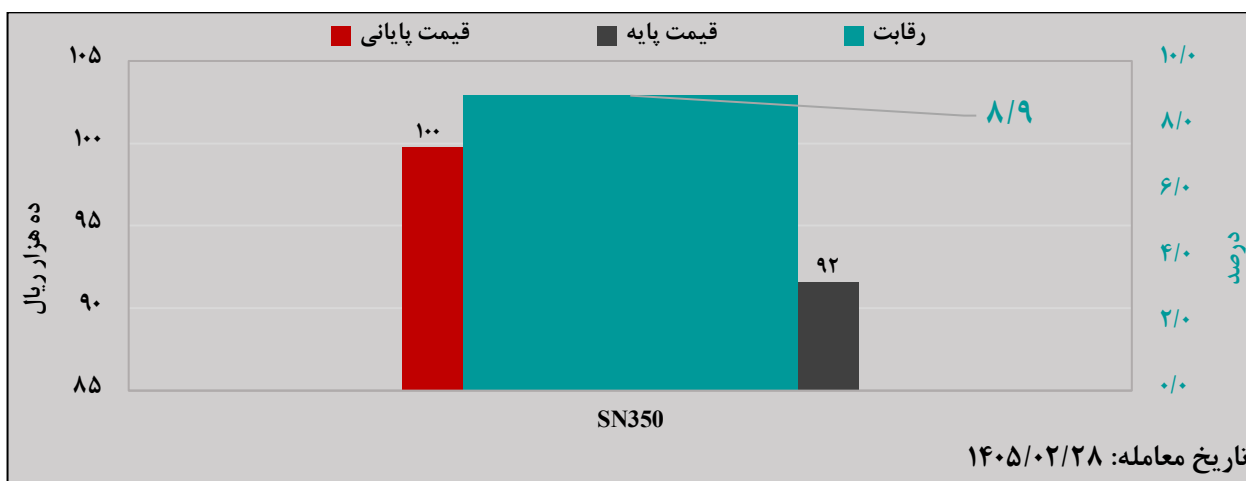
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای روغن پایه شرکت نفت بهران؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه روغن پایه تولیدی شرکت نفت بهران (SN350) در بورس کالا طی هفته پنجم اردیبهشت ماه نشان می‌دهد که در سایه فشار تقاضای قابل ملاحظه رقابت قیمتی به میزان ۸/۹ درصد برای این گرید روغن پایه در بازه مورد بررسی وجود داشته است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی روغن پایه SN350 شرکت نفت بهران؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

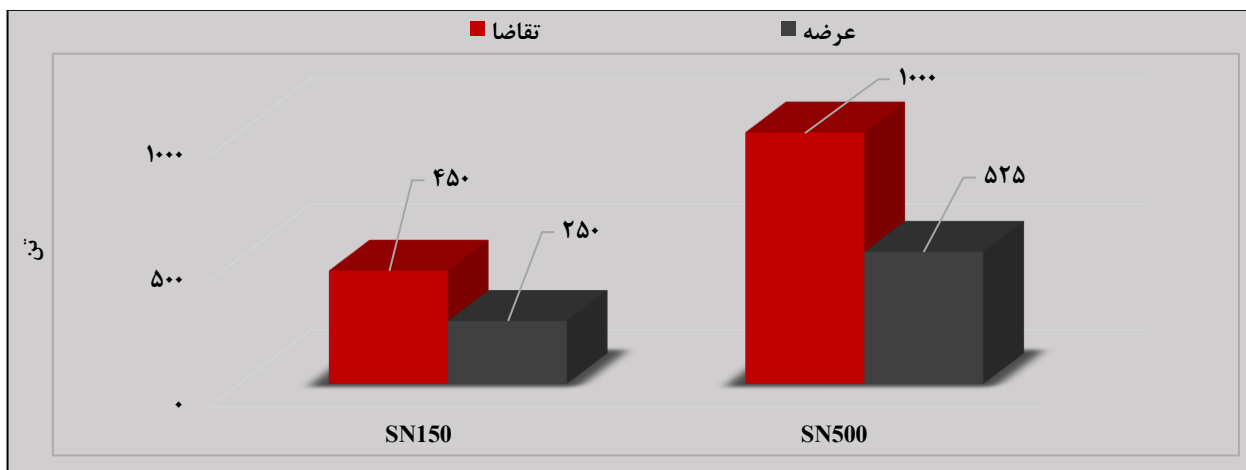
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۳. روغن پایه: نفت پارس

شرکت نفت پارس در هفته پنجم اردیبهشت ماه ۱۴۰۵ دو نوع روغن پایه، SN150 و SN500، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای هر دو نوع روغن پایه در بورس برای هفته مذکور آمده است. همانطور که

مشاهده می‌شود، میزان تقاضای ثبت‌شده در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه برای SN150 نفت پارس حدود ۲ برابر (۱/۸) برابر و معادل ۲۰۰ تن کسری عرضه) عرضه آن بوده است. همچنین، برای گرید SN500 نفت پارس نیز حدود ۲ برابر عرضه آن (۱/۹ برابر و معادل ۴۷۵ تن کسری عرضه) تقاضا در بورس کالا به ثبت رسیده است؛ که نشان از وجود فشار تقاضای قابل توجه برای هر دو گرید شرکت مذکور در معاملات بورسی دارد.

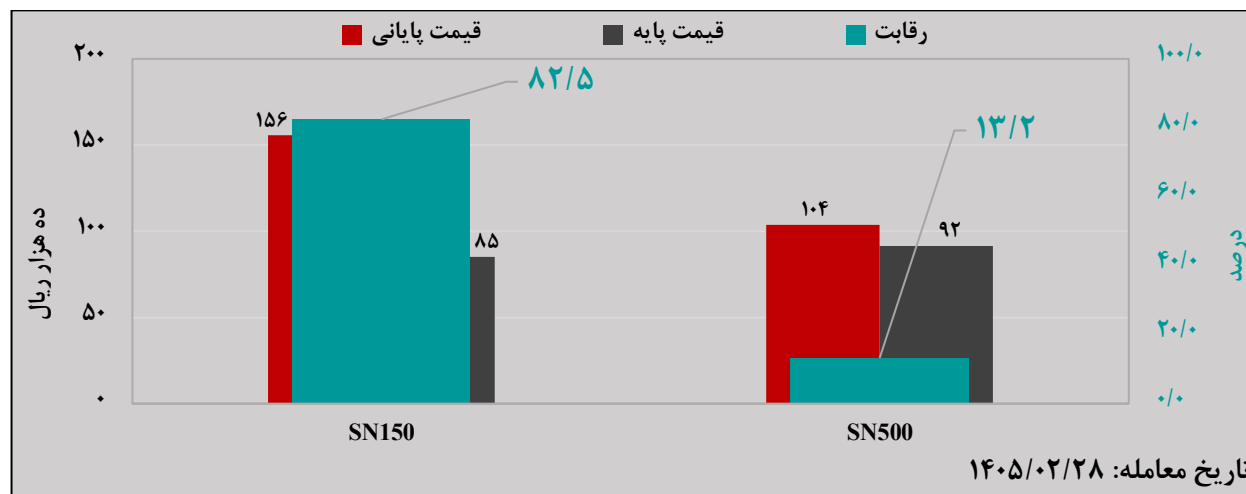
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، بررسی قیمت‌های پایانی معاملات و قیمت‌های پایه روغن پایه‌های عرضه شده توسط شرکت نفت پارس در بورس کالای ایران طی بازه زمانی مورد بررسی، نشان می‌دهد که روغن پایه SN150 با توجه به فشار تقاضای یادشده با رقابت قیمتی قابل توجهی به اندازه ۸۲/۵ درصد مواجه بوده و برای روغن پایه SN500 با توجه به فشار تقاضای مشابه نوع دیگر روغن پایه تولیدی نفت پارس رقابت قیمتی به میزان ۱۳/۲ درصد وجود داشته است. این تفاوت در نرخ رقابت، نشان می‌دهد که بازار در هر دو گرید با سیطره تقاضای خریداران مواجه بوده، با این حال شدت محدودیت عرضه در گرید SN150، منجر به رفتارهای هیجانی‌تر و رشد قیمت بسیار بیشتری در مقایسه با گرید SN500 شده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی انواع روغن پایه شرکت نفت پارس؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۲/۲۸

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در نهایت، بررسی معاملات روغن پایه در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این محصول در بورس کالای ایران به‌طور گسترده تحت سیطره تقاضا قرار داشته و در اغلب گریدها با کسری عرضه معنادار مواجه بوده است. نسبت‌های بالای تقاضا به عرضه در محصولات نفت ایرانول و نفت پارس و همچنین عدم تأمین بخش قابل توجهی از تقاضا در عرضه SN350 نفت بهران، بیانگر آن است که ظرفیت عرضه در این هفته پاسخگوی نیاز بازار نبوده است. بازتاب مستقیم این عدم تعادل در سطح رقابت‌های قیمتی مشاهده می‌شود؛ به‌گونه‌ای که برخی گریدها، به‌ویژه SN150 نفت پارس و SN150 و SN600 نفت ایرانول، جهش‌های قیمتی قابل توجهی را تجربه کرده‌اند. شدت رقابت در برخی معاملات، به‌ویژه ثبت رقابت بیش از ۸۰ درصدی برای SN150 نفت پارس، نشان‌دهنده شکل‌گیری فشار تقاضای فشرده و رفتارهای تهاجمی خریداران برای تأمین مواد اولیه بوده است. بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که بازار روغن پایه در هفته مورد بررسی در وضعیت تنش عرضه قرار داشته و استمرار چنین شرایطی در صورت عدم تعدیل حجم عرضه، می‌تواند به تثبیت سطوح بالاتر قیمتی و افزایش نوسانات در معاملات آتی منجر شود.

۴. اسلاک واکس

اسلاک واکس در هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵ تنها توسط دو تولیدکننده، نفت ایرانول (تهران و آبادان) و نفت پارس، در بورس کالای ایران عرضه شد. همچنین، عرضه‌ی کالای پارافین واکس نیز توسط نفت سپاهان انجام شد که در ادامه مروری بر عملکرد هر تولیدکننده در این بازه خواهیم داشت.

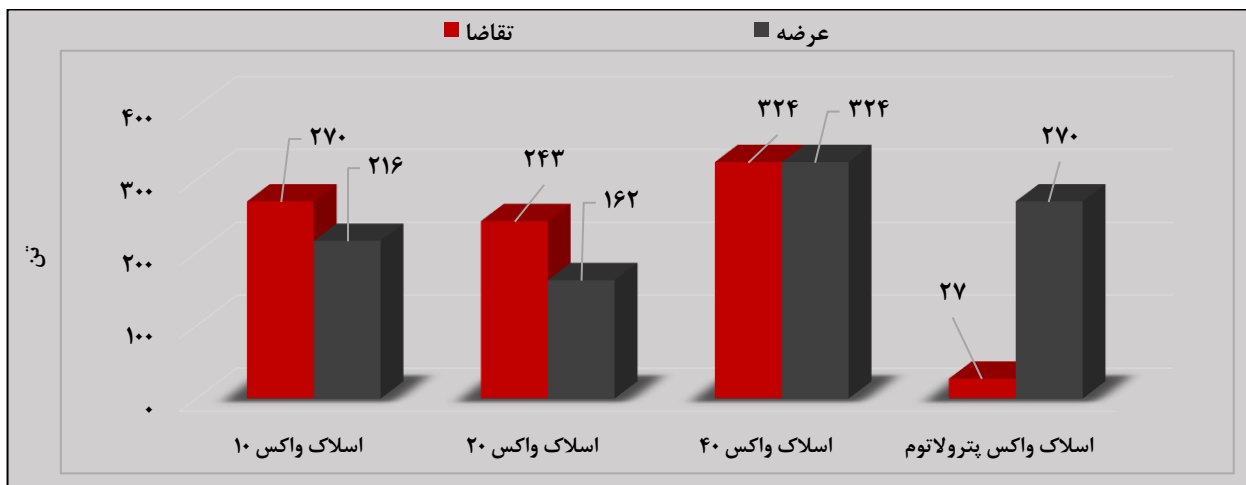
۴-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول

این مجموعه در هفته پنجم اردیبهشت سال ۱۴۰۵ پنج نوع اسلاک واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد؛ که عبارتند از: اسلاک واکس ۱۰، اسلاک واکس ۲۰، اسلاک واکس ۴۰، اسلاک واکس پترولاتوم (نفت ایرانول تهران) و اسلاک واکس ۱۰ (نفت ایرانول آبادان). در ادامه وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس و رقابت قیمتی آنها برای هر یک از شرکت‌های نفت ایرانول تهران و نفت ایرانول آبادان ارائه خواهد شد.

۴-۱-۱. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول تهران

نفت ایرانول تهران در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه سال جاری چهار گرید اسلاک‌واکس را در بورس کالای ایران عرضه کرد که پیش‌تر به آن‌ها اشاره شده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصولات در شکل زیر ارائه شده است. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که در بازه مورد بررسی، بازار این محصولات با شرایط متفاوتی مواجه بوده است؛ به‌طوری‌که در برخی گریدها کسری عرضه مشاهده می‌شود (اسلاک‌واکس ۱۰ به میزان ۵۴ تن و اسلاک‌واکس ۲۰ به میزان ۸۱ تن)، در گرید اسلاک‌واکس ۴۰ تعادل نسبی میان عرضه و تقاضا برقرار بوده است (۳۲۴ تن)، و در مقابل در گرید اسلاک‌واکس پترولاتوم مازاد عرضه قابل توجهی مشاهده می‌شود، به‌گونه‌ای که حجم عرضه حدود ۱۰ برابر تقاضای ثبت‌شده برای آن بوده است. در مجموع می‌توان گفت که کسری‌های عرضه در این هفته محدود بوده، در حالی که مازاد عرضه در گرید پترولاتوم به‌مراتب چشمگیرتر بوده و نشان می‌دهد تقاضا برای این محصول در مقایسه با حجم عرضه از سطح پایینی برخوردار بوده است.

شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

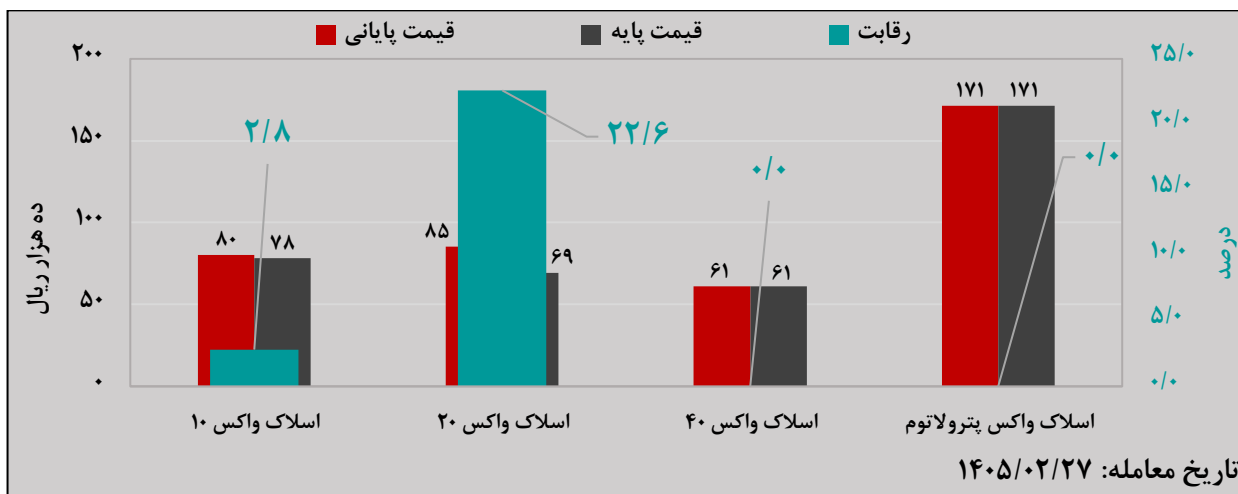

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، نمودار زیر نمایانگر میزان رقابت قیمتی (تفاوت میان قیمت نهایی و قیمت پایه) در معاملات انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران است. یافته‌ها حاکی از آن است که در هفته مورد بررسی، رفتار قیمتی هر گرید به‌طور کامل با تراز عرضه و تقاضای آن محصول هم‌سوئی داشته است. در همین راستا، فشار تقاضا در گریدهای اسلاک واکس ۱۰ و ۲۰ منجر به شکل‌گیری رقابت قیمتی مثبت شد؛ به‌گونه‌ای که برای این محصولات به‌ترتیب رقابت ۲/۸ و ۲۲/۶ درصدی به ثبت رسید. تفاوت معنادار در نرخ رقابت این دو گرید نشان می‌دهد که اگرچه هر دو بازار تحت سیطره تقاضا بوده‌اند، اما شدت محدودیت عرضه در اسلاک واکس ۲۰ منجر به واکنش تهاجمی‌تر خریداران و در نتیجه جهش قیمتی به‌مراتب بالاتری در مقایسه با گرید ۱۰ شده است.

در نقطه مقابل، اسلاک واکس ۴۰ به‌دلیل برقراری تعادل نسبی میان حجم عرضه و تقاضا، بدون رقابت قیمتی معامله شده است. همچنین اسلاک واکس پترولاتوم نیز تحت تأثیر مازاد عرضه چشمگیر، هیچ‌گونه فشار قیمتی را تجربه نکرده و معاملات آن در سطح قیمت پایه انجام پذیرفته است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی انواع اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول تهران؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

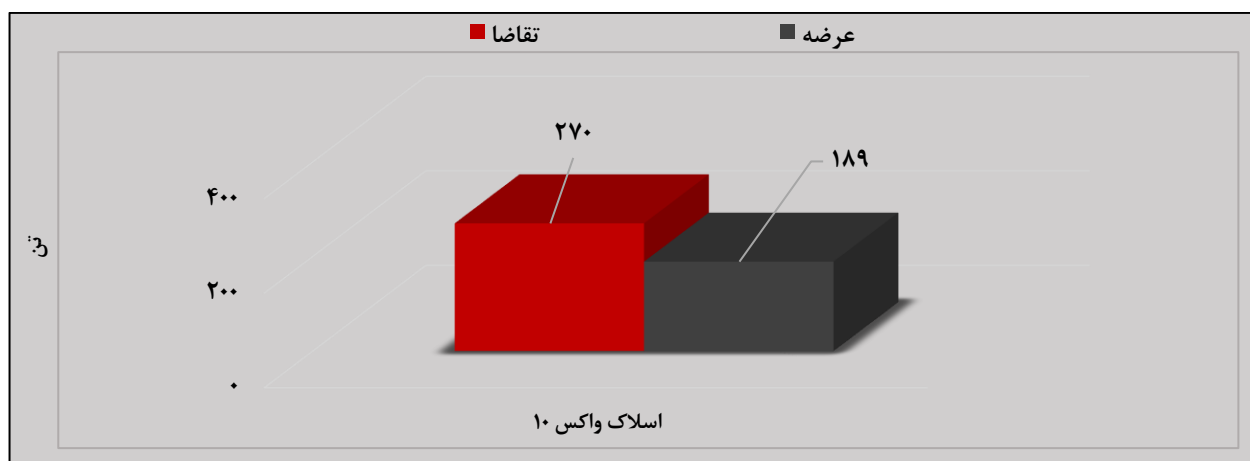
تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۲/۲۷

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۱-۴. اسلاک واکس؛ نفت ایرانول آبادان

شرکت نفت ایرانول آبادان در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ تنها یک گرید اسلاک واکس، یعنی اسلاک واکس ۱۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرده است. وضعیت عرضه و تقاضای این محصول در بازه زمانی یادشده در شکل زیر ارائه شده است. مطابق با داده‌های شکل، در هفته مورد بررسی، حجم عرضه اسلاک واکس ۱۰ تولیدی این شرکت در بورس کالا متناسب با تقاضای ثبت‌شده برای آن نبوده و با ۸۱ تن کسری مواجه بوده است.

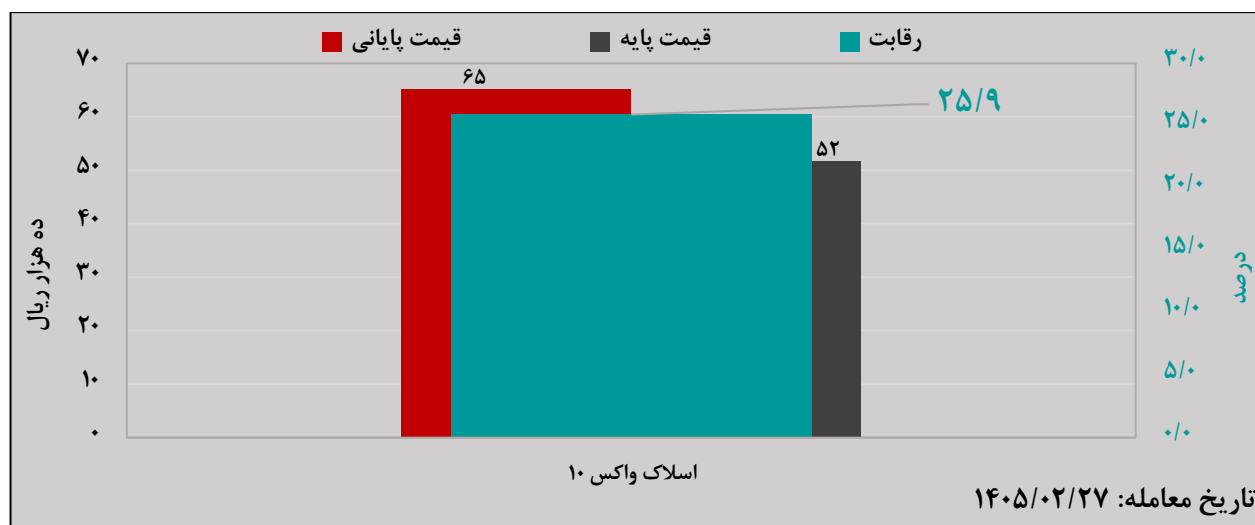
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

همچنین، میزان رقابت بین قیمت پایانی و قیمت پایه برای اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان در شکل زیر قابل مشاهده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، به دلیل فشار تقاضای نسبی در این گرید (به این معنا که حجم عرضه تنها توانسته حدود ۷۰ درصد از تقاضای ثبت‌شده را پوشش دهد و حدود ۳۰ درصد تقاضا بدون پاسخ باقی مانده است) در تنها نوبت عرضه این محصول در بورس کالا، رقابت قیمتی ۲۵/۹ درصدی به ثبت رسیده است.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۱۰ شرکت نفت ایرانول آبادان؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

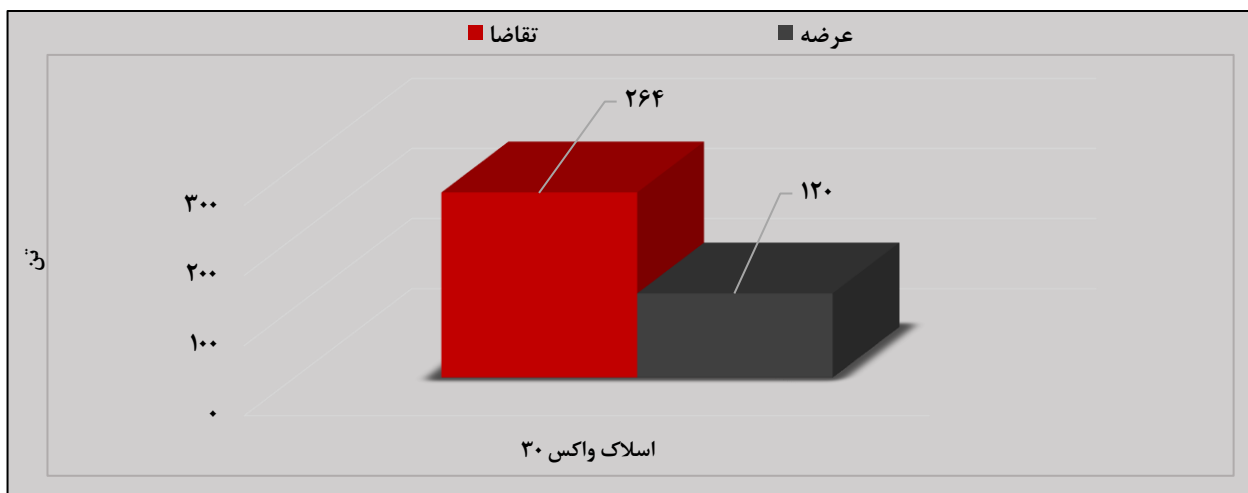

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۲-۴. اسلاک واکس؛ نفت پارس

مجموعه نفت پارس در هفته پنجم اردیبهشت سال ۱۴۰۵ تنها یک نوع اسلاک واکس، اسلاک واکس ۳۰، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. شکل زیر وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس یادشده توسط نفت پارس را در بورس کالای ایران در بازه‌ی مذکور نشان می‌دهد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که در بازه مورد بررسی، میزان تقاضای ثبت شده برای اسلاک واکس ۳۰ حدود ۲/۲ برابر حجم عرضه آن بوده که بیانگر برتری قابل توجه سمت تقاضا و وجود کسری عرضه در معاملات این محصول در بورس کالا است.

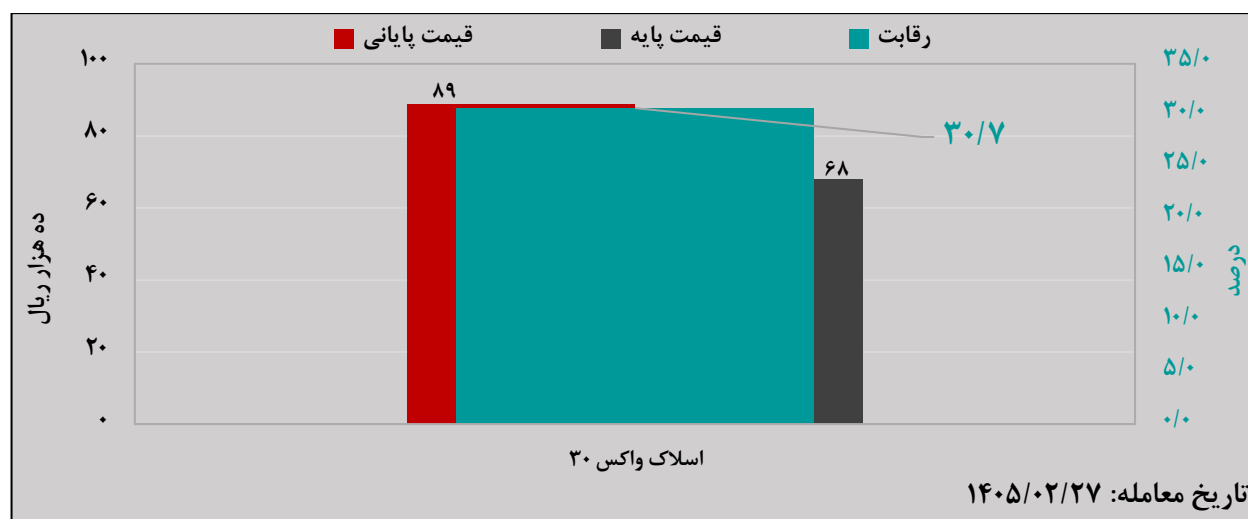
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای اسلاک واکس شرکت نفت پارس؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

مطابق شکل زیر، بررسی قیمت پایانی معامله و قیمت پایه عرضه اسلاک واکس ۳۰ در معاملات بورس کالای ایران طی هفته پنجم اردیبهشت ماه سال جاری نشان می‌دهد که درصد رقابت قیمتی برای این محصول معادل ۳۰/۷ درصد بوده است؛ که می‌توان آن را بازخوردی از فشار تقاضای قابل توجه برای این کالا در هفته مذکور دانست.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی اسلاک واکس ۳۰ شرکت نفت پارس؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

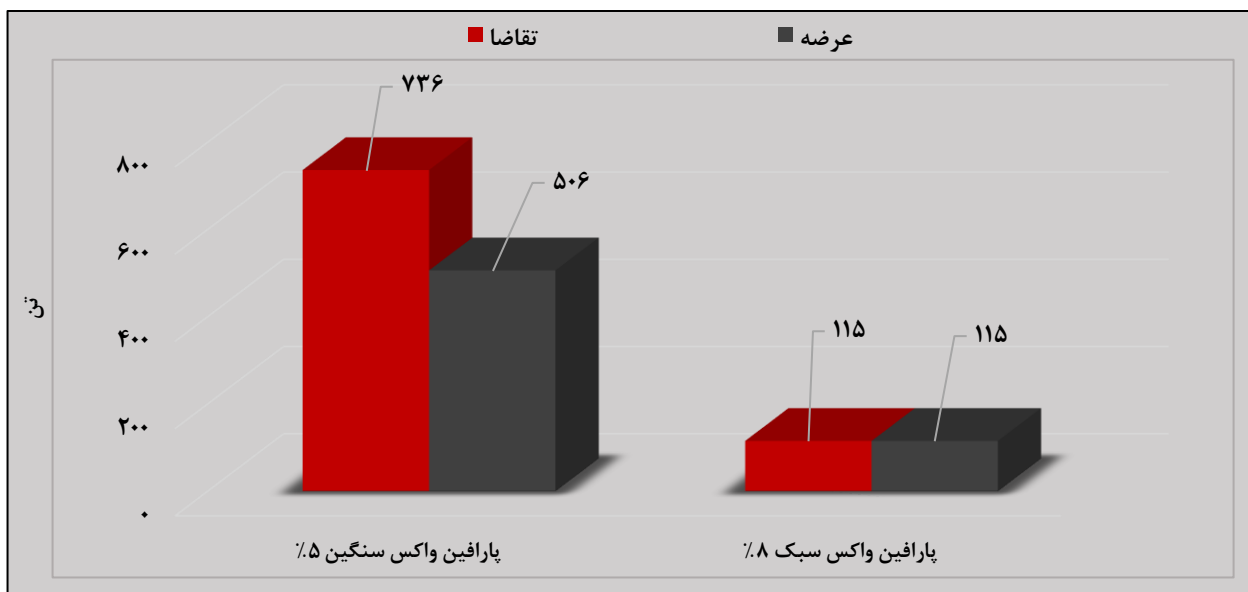
تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۲/۲۷

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

۳-۴. پارافین واکس؛ نفت سپاهان

مجموعه نفت سپاهان در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه سال ۱۴۰۵ دو نوع پارافین واکس، پارافین واکس سنگین ۵٪ و پارافین واکس سبک ۸٪، را در بورس کالای ایران عرضه کرد. در شکل زیر حجم عرضه و تقاضا برای این محصولات در بازه یادشده قابل مشاهده است. همانطور که می‌بینیم، عرضه پارافین واکس سنگین ۵٪ نسبت به تقاضای ثبت‌شده برای آن در بورس کالا به میزان ۲۳۰ تن کسری داشته و پارافین واکس سبک ۸٪ عرضه‌ای متناسب با تقاضا برای آن (معادل ۱۱۵ تن) در بورس کالا به ثبت رسیده است.

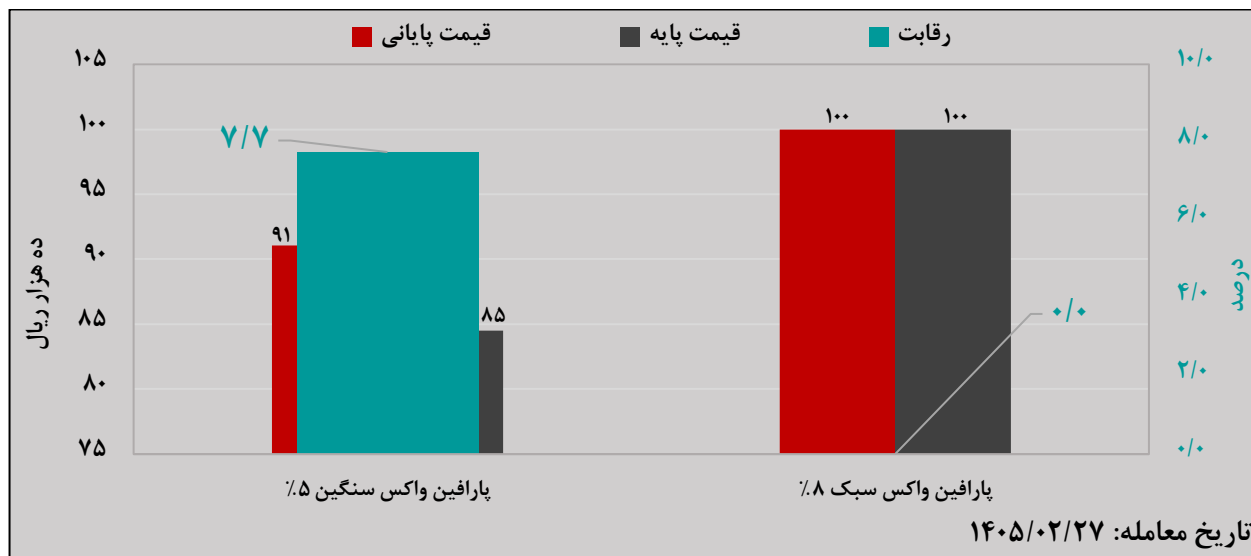
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای انواع پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: بورس کالای ایران.

شکل زیر وضعیت رقابت قیمتی پارافین واکس سنگین ۵٪ و پارافین واکس سبک ۸٪ را در هفته پنجم اردیبهشت سال جاری نمایش می‌دهد. بررسی قیمت پایانی میانگین موزون و قیمت پایه عرضه پارافین واکس سنگین ۵٪ در بورس کالای ایران نشان می‌دهد که نفت سپاهان طی معامله انجام‌شده به میزان ۷/۷ درصد رقابت قیمتی داشته است؛ که این مسأله نشان می‌دهد که رفتار قیمتی محصول نام‌برده از وضعیت عرضه و تقاضای آن تأثیر پذیرفته است. همچنین، پارافین واکس سبک ۸٪ این شرکت در بازه مذکور به جهت تناسب میان عرضه و تقاضای آن بدون رقابت قیمتی در بورس کالا معامله شده است.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی انواع پارافین واکس شرکت نفت سپاهان؛ هفته پنجم اردیبهشت ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس کالای ایران.

در نهایت، در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵، بازار اسلاک‌واکس و پارافین واکس در بورس کالا تحت سیطره مستقیم فشار تقاضا قرار داشت و عملکرد شرکت‌های عرضه‌کننده (نفت ایرانول، نفت پارس و نفت سپاهان) نشان‌دهنده یک عدم تعادل ساختاری در اکثر گریدها بود. بررسی داده‌های معاملاتی حاکی از آن است که در گریدهای پرمقاضی، کسری عرضه منجر به شکل‌گیری رقابت‌های قیمتی شدید (تا بیش از ۳۰ درصد) شده است؛ به‌طوری‌که شدت محدودیت عرضه در محصولات نفت پارس و نفت ایرانول آبادان، واکنش‌های تهاجمی خریداران را به همراه داشته است. در نقطه مقابل، گریدهایی که با تعادل میان عرضه و تقاضا مواجه بودند و یا از مازاد عرضه چشمگیر (مانند اسلاک‌واکس پترولاتوم) برخوردار بودند، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه معامله شدند. در مجموع، این نتایج مؤید آن است که سازوکار بورس کالا در بازه مورد مطالعه به خوبی عدم تعادل‌های عرضه و تقاضا را شناسایی و در قالب نوسانات قیمتی منعکس کرده است؛ لذا استمرار این وضعیت تنش در عرضه، می‌تواند به تشدید نوسانات در معاملات آتی منجر شود.

جمع‌بندی

بررسی معاملات چهار محصول راهبردی شامل میعانات گازی، وکیوم باتوم، روغن پایه و اسلاک‌واکس/پارافین واکس در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در بورس‌های کالایی کشور از الگوی یکنواختی تبعیت نکرده و هر محصول متناسب با شرایط عرضه، ساختار بازار و شدت تقاضا، رفتار متفاوتی را تجربه کرده است. در حالی که برخی بازارها نظیر وکیوم باتوم با مازاد عرضه و نبود فشار قیمتی مواجه بوده‌اند، در مقابل محصولاتی مانند روغن پایه و بخش قابل توجهی از اسلاک‌واکس تحت تأثیر کسری عرضه، رقابت‌های قیمتی معنادار و بعضاً شدید را تجربه کرده‌اند. از سوی دیگر، میعانات گازی نیز به‌رغم عرضه در بورس انرژی، به دلیل فقدان تقاضا اساساً وارد فاز معامله نشده است. در مجموع، داده‌های این هفته نشان می‌دهد که سازوکار بورس به خوبی تفاوت در توازن عرضه و تقاضا را در رفتار معاملاتی و سطح رقابت قیمتی محصولات منعکس کرده است.

۱. میعانات گازی

بازار میعانات گازی در هفته مورد بررسی عملاً با نبود تقاضای مؤثر مواجه بوده است. عرضه ۷,۰۱۸ تنی میعانات گازی تولیدی پالایش گاز خانگیران توسط شرکت ملی نفت ایران در بورس انرژی، بدون ثبت هیچ‌گونه تقاضا باقی ماند و در نتیجه معامله‌ای برای آن انجام نشد. این وضعیت نشان می‌دهد که در این مقطع، یا قیمت پایه، شرایط عرضه و یا وضعیت بازار مصرف به‌گونه‌ای بوده که جذابیتی برای خریداران ایجاد نکرده است. بنابراین، بازار میعانات گازی در این هفته نه تنها فاقد رقابت قیمتی بوده، بلکه اساساً از منظر تحقق معامله نیز غیرفعال ارزیابی می‌شود.

۲. وکیوم باتوم

بازار وکیوم باتوم در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ در وضعیتی آرام، اشباع و تحت غلبه سمت عرضه قرار داشته است. عرضه این محصول توسط هفت پالایشگاه بزرگ کشور انجام شد و در اغلب موارد، حجم عرضه به مراتب بالاتر از تقاضای ثبت‌شده بود؛ به‌طوری‌که در مجموع، مازاد عرضه این بازار به حدود ۹۶ هزار تن رسید. بیشترین شکاف عرضه و تقاضا نیز متعلق به پالایش نفت اصفهان با حدود ۴۴ هزار تن مازاد عرضه بود. بازتاب این وفور عرضه در رفتار قیمتی کاملاً مشهود است، زیرا تمامی معاملات این محصول بدون هیچ‌گونه رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه انجام شد. بنابراین، بازار وکیوم باتوم در این هفته با نبود فشار تقاضا، فقدان تنش قیمتی و ضعف انگیزه رقابت میان خریداران مشخص می‌شود.

۳. روغن پایه

در مقابل وکیوم باتوم، بازار روغن پایه در این هفته به‌وضوح در وضعیت تنش عرضه و سیطره تقاضا قرار داشته است. بررسی معاملات شرکت‌های نفت ایرانول، نفت بهران و نفت پارس نشان می‌دهد که در اغلب گریدها، حجم تقاضا به‌طور معناداری از عرضه فراتر رفته و همین عدم تعادل، زمینه‌ساز رقابت‌های قیمتی سنگین شده است. ثبت رقابت ۸۲/۵ درصدی برای SN150 نفت پارس، ۷۲/۴ درصدی برای SN150 نفت ایرانول و ۲۸/۹ درصدی برای SN600 نفت ایرانول به‌روشنی نشان می‌دهد که بازار این محصول درگیر فشار شدید تقاضا و رفتار تهاجمی خریداران بوده است. حتی در گریدهایی که کسری عرضه در ظاهر محدودتر بوده، مانند SN350 نفت بهران، باز هم رقابت قیمتی قابل ملاحظه‌ای شکل گرفته است. در نتیجه، می‌توان گفت روغن پایه در این هفته یکی از متشنج‌ترین بازارها از حیث عدم تعادل عرضه و تقاضا بوده و ادامه این وضعیت می‌تواند به تثبیت سطوح بالاتر قیمت و تشدید نوسانات آتی منجر شود.

۴. اسلاک واکس و پارافین واکس

بازار اسلاک واکس و پارافین واکس نیز در مجموع تحت تأثیر ناهمگونی میان گریدها و غلبه نسبی فشار تقاضا قرار داشته است. در بخش اسلاک واکس، رفتار بازار به شدت تابع وضعیت هر گرید و هر عرضه‌کننده بوده است. برخی گریدها مانند اسلاک واکس ۳۰ نفت پارس و اسلاک واکس ۱۰ نفت ایرانول آبادان با کسری عرضه محسوس و رقابت‌های قیمتی بالا مواجه شدند، در حالی که برخی دیگر مانند اسلاک واکس ۴۰ نفت ایرانول تهران در تعادل نسبی و اسلاک واکس پترولاتوم در شرایط مازاد عرضه قرار داشتند و بدون رقابت معامله شدند. در بخش پارافین واکس نیز همین الگو قابل مشاهده است؛ به‌گونه‌ای که پارافین واکس سنگین ۵٪ به دلیل کسری عرضه با رقابت قیمتی همراه شد، اما پارافین واکس سبک ۸٪ به دلیل

تناسب عرضه و تقاضا بدون رقابت معامله شد. بر این اساس، می‌توان گفت بازار اسلاک‌واکس و پارافین واکس در این هفته، بازاری ناهمگن بوده که در آن، عدم تعادل‌های موضعی عرضه و تقاضا به سرعت در قیمت‌ها منعکس شده است.

در مجموع، نتایج این گزارش نشان می‌دهد که بازار محصولات میانی و خوراک پالایشگاهی در هفته پنجم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۵ از منظر توازن عرضه و تقاضا، در سه وضعیت متمایز قرار داشته است: بازار فاقد تقاضا در میعانات گازی، بازار اشباع‌شده و کم‌فشار در وکیوم باتوم، و بازارهای متشنج و تحت فشار تقاضا در روغن پایه و بخش مهمی از اسلاک‌واکس/پارافین واکس. این تفاوت‌ها بیانگر آن است که شرایط بازار هر محصول به شدت تحت تأثیر ساختار عرضه، میزان تمرکز تولید و کفایت برنامه عرضه هفتگی قرار دارد. در عین حال، بورس انرژی و بورس کالا در بازه مورد بررسی توانسته‌اند سازوکار کشف قیمت و انعکاس عدم تعادل‌های بازار را به‌طور مؤثر ایفا کنند؛ به گونه‌ای که کمبود عرضه مستقیماً در قالب رقابت‌های قیمتی بالا و وفور عرضه در قالب معاملات بدون رقابت نمایان شده است. از منظر سیاستی، تداوم این الگو می‌تواند ضرورت بازنگری در برنامه‌ریزی عرضه، کاهش تمرکز در برخی بازارها و تنظیم متناسب‌تر حجم عرضه با نیاز واقعی بازار را بیش از پیش برجسته سازد.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>